bondarenko.andrij@gmail.com

Song To The Siren / Пісня для сирени

Андрій Бондаренко

Ми йдемо з тобою гуляти. Ми знаходимо якийсь глухий зелений затишний закуток. Ми стоїмо обійнявшись, дивлячись то в очі одне одному, то у рожеві хмари вечірнього неба. Все, що ми здатні зараз побачити.
Тоді десь на горизонті починає лунати протяжний гул, який помалу переходить у виття. Це сирена. Перші секунди ми завмираємо, прислухаючись - вона чи не вона. Справжня чи фантомна. Але потім з наших кишень лунає той самий звук тільки різкіший - спрацьовують додатки на телефонах.
Це вона.
З кущів, з-за будинків, десь із-під землі вибігають пси, вуличні примари, великі і малі, але всі якогось однакового, камуфляжного сіро-брунатного кольору. Вони стоять напружено, зсудомлено вдивляючись туди, звідки вони чують звук.
І коли струна сирени починає розлого падати вниз, пси не витримують і починають відповідати.
Вони зриваються з місць, розгублено крутять мордами і дуже дуже жалібно гавкають, дивлячись то в небо, то один на одного. Це гавкання як якийсь розпачливий плач і, одночасно, підбадьорення один одного.
Вони явно вчувають своє щось дуже страшне в тому звуці сирени.
Хто вона для них? Якась велетенська пекельна Собака? Чому вони відповідають їй? Бо вона Сука?
Сука-Сирена.
Пекельна Собака.
Сучка Смерті.

Сирени не звучать на фронті. Там просто смерть. Сирена лише в тому дивному просторі між війною і миром, між життям і смертю, який називають Тил. Про що її пісня? Хто вона? Ми не собаки, ми не бачимо її. Тільки чуємо її пісню.
Може ми, люди, теж повинні відповісти їй якось? Завити у відповідь? Проспівати свою “Пісню для сирени”?
Ми вуличні пси. Ми чуємо тебе. Ми співаємо тобі свою пісню. Як можемо. Пекельна Сука, ти ляскаєш над нашим містом своїм батогом, ти нагадуєш нам, що ми ніхто і що наше місце тут - між життям і смертю. А ми співаємо тобі свою пісню. Про що? Про все.

Аліна. Я тільки недавно поняла. Ти пам’ятаєш, хто мав співати на “Євробаченні” від України в 2019 році?
Я. Хто?
Аліна. Марув - “Пісня сирени”.
Я. Так… і шо? Що ти поняла?
Аліна. Ну… Не знаю. Ця пісня звучала всюди пару років. Не знаю, як у Львові, а в Маріуполі так.
Я. Взагалі не пам’ятаю.
Аліна. Вони ніби накаркали чи що. Ця пісня була такою стрьомною, вульгарною і важкою - до нудоти. Так само як тепер - звуки сирен.
Я. Стрьомна, вульгарна, важка. До нудоти. Погоджуюсь.

Версія перша - звук сирени - це старий заїжджений поп-хіт. Напівмертва поп-діва виє про щось вічне і нудне. Про чужу смерть.

Те, що мало статися колись потім, в кінці, сталося вже. На день Сонцестояння я закохався в Аліну. Точніше, в цей день я зрозумів, що я вже не можу цього не розуміти. 21 червня 2022 року півдня світило сонце, півдня падав дощ.
Аліна сиділа в Маріуполі майже місяць. Щоб виїхати звідти, вона пройшла фільтраційні табори, влаштовані росіянами.
Коли я в неї закохався, вона була дуже сумною, маленькою дівчиною у великому грубому светрі з чужого плеча. З немитою головою. З великим темними окулярами, котрі їй зовсім не пасували. Вона носила їх і в сонце, і в хмари, і на вулиці, і в приміщенні.
Вона жила у нас в театрі - в притулку для біженців на другому поверсі. Аліна заходила в двері театру, вони були важкі великі металеві і вона не змогла їх відкрити. Вона не могла відкрити двері, спинилася і я наштовхнувся на неї ззаду. Мені сподобався запах її немитої голови.
Якось я запропонував їй піти прогулятися. Вона погодилася. Я так зрозумів, що я був перший, хто з нею заговорив.

Я. Можна тебе поцілувати?
Аліна. Ні. Лише в щоку. Ні. Не зараз. Коли стемніє.
Я. Аліна. Вже стемніло.
Аліна. Ні. Ще ні.
Я. Тіні від дерев вже такі темні, що коти перестрибують їх, щоб не провалитися вниз.
Аліна. Ні. Ще ні.
Я. Червоні відблиски сонця у вікнах будинків вже такі червоні, що я припалив від них цигарку.
Аліна. Ні. Але припали мені теж.
Я. Сонце зайшло. Вже три кажани заплуталися у моїх думках про тебе. Можна тебе поцілувати?
Аліна. Ще ні.
Я. Я вже бачу зорі.
Аліна. Вже комендантська година. Мені пора повертатися в театр.

Сонцестояння. Найдовший день. Найкоротша ніч. Тоді так і не стемніло. Лише в темному коридорі театру Аліна дозволила цьомнути себе у щоку. Востаннє у мене таке було в чотирнадцять років. Це було дуже дуже давно.
Дорогою додому мене перестрів патруль. Сьогодні найдовший день, сказав я. І шо з того? запитав патрульний. Я не помітив, що вже вечір - он гляньте на небо. Патрульний довго дивився на ще світле небо. Я пішов далі.

Я. Чому ти ніколи не знімаєш цей великий грубий світер?
Аліна. Бо під ним я гола.
Я. А якщо буде вже зовсім жарко? Плюс тридцять?
Аліна. Тоді я його зніму. Але ти цього не побачиш.

Я. В таку жару ти будеш сидіти тут, в притулку? В цій затхлій кімнаті, повній людей. Тут смердить. В жару тут буде пекло.
Аліна. Зате тут багато чоловіків.
Я. Ого. Ти про що?
Аліна. Мене це заспокоює. Бачити багато живих чоловіків. В таборі я бачила як чоловіків вели на розстріл. Багатьох відразу, цілу групу. Людей двадцять.
Я. Їдем до мене.
Аліна. В тебе вдома є багато чоловіків?
Я. Тільки я.
Аліна. Тоді ні.

Аліна. Поцілуй мене. В щоку. Поки ніхто не дивиться.

Цілувати себе по-справжньому вона дозволяла лише в ліфті.
Підйом ліфта з першого на останній поверх триває шістнадцять секунд.
Натиснути кнопку останнього поверху - 2 секунди. Подивитися в її окуляри - 2 секунди.
Міцно обійняти - 3 секунди. Вдихнути запах голови - 1 секунда. Знайти губи - 1 секунда.
Поцілувати - 5 секунд. Відійти один від одного - 2 секунди.
Мало.
Можна було не вдихати запах її голови. Але - я вже не міг уявити свого життя без цього.

Аліна. Скажи мені щось.
Я. (з готовністю витягаю телефон)
Kiss me then Alina: no then, don’t kiss me,
But suck my heart from me with your gentle breath:
No, don’t suck it from me, but to your caress
Suck my whole soul, from every vein of me

В оригіналі стоїть ім’я Marie. Я прочитую його як Аліна. Вона не дивується.

Аліна. Я не дуже зрозуміла. Сак май харт - це про вампірів?
Я. Це про любов.
Аліна. Це якась страшна любов.
Я. Спочатку страшно. А потім - любов.

З додатку телефона звучить сирена. Я виключаю додаток. Сирена чується з вікна.

Аліна. Треба йти у підвал.

Але ми їдемо наверх. У ліфті. Шістнадцять секунд. Тоді виходимо на останньому поверсі, дивимось на місто через невелике старовинне вікно.
Сирена все ще звучить.

Аліна. Я її вже не боюся. Але вона дуже страшна. Вона як…
Я. Сука?
Аліна. Вона як анти-будильник - пробуджує тебе в поганий сон.

Версія друга - сирена - це крик від кошмару, який ти ще маєш пережити. Який ще не вилетів в тебе з рота, але ти його вже чуєш. Пророцтво, яке насильно забивається тобі у вухо великим молотом. Сьогодні - хтось, а завтра - ти.

Аліна. А взагалі, я навіть люблю цей звук. Він каже мені, що я жива.

Вона дивиться у вікно через свої темні окуляри і мрійливо слухає пісню Сирени. Я відчуваю такий жаль, що Аліна мусила витерпіти все, що вона витерпіла у тому Маріуполі, що не витримую і обіймаю її без дозволу.
Вдихаю запах її голови. Він каже мені, що я живий, що війна триває, але я живий. Запах немитої голови - це запах війни і запах життя.
Ненавиджу, ненавиджу, ненавиджу.
Моя ненависть до росіян чиста як виття вуличного пса.
Я чую сирену - отже, я існую.
Ми співаємо їй про своє життя. Про життя.

Long afloat on shipless oceans
I did all my best to smile
'Til your singing eyes and fingers
Drew me loving to your isle
And you sang
Sail to me, sail to me
Let me enfold you
Here I am, here I am
Waiting to hold you

Аліна. Я люблю звук сирени. Він нагадує мені про часи, коли ми всі разом, всією родиною жили у нашій квартирі.
Я. Ти про що? Про довоєнний час?
Аліна. Та, який довоєнний. Його я вже зовсім не пам’ятаю. Я про перші дні війни. Було дуже страшно. Але ми всі ще були разом. Потім… Потім сирени вже не звучали. Тільки свист літаків над будинками. Свист бомб. Вибухи. Сирен не було. …Не було кому їх включати.
Я. А твоя родина?
Аліна. Бабуся поїхала на свою квартиру, забрати речі і не повернулася. Тітка пішла за водою і не повернулася. Дядько пішов шукати машину і не повернувся. Мама хотіла піти шукати тітку, але я не пустила її саму. Ми пішли разом. І ми повернулися. Разом.
Я. Знайшли?
Аліна. Ні. Нікого з тих, хто не повернувся, ми вже не знайшли.

Версія третя. Сирена - це знак присутності того, хто її включає. І того, хто чує її зараз поряд з тобою.

Війна має три обличчя. Перше - це чиста Смерть. Це фронт. Це те, що неможливо описати. Друге - це Страждання. Це те, що неможливо уникнути. Третє - це Сирена. Це те, що неможливо не чути.

Аліна не хоче їхати до мене. Вона не хоче стосунків. Вона любить слухати сирену, а не мене.
Під її светром живе війна. Трьохголова гідра. Я хочу вкрасти цю гідру і спалити своїми почуттями. Але Аліна не дає. Це як якісь чари. Вона зачарована.
Аліна каже, що я їй подобаюсь. Але ми лише цілуємось і обіймаємось. Коли я пробую щось більше - Аліна ніби зникає. Вона якось дивно завмирає, ніби стає манекеном. Я не хочу робити щось більше із манекеном. Я зупиняюсь. Цілую її в щоку - вона оживає. Деколи вона нагадує мені механічну ляльку, в якої може закінчитися завод і яку потрібно завести знову.
Коли я думаю про це, я відчуваю чисту ненависть, як виття вуличного пса.
Аліна в країні Див - половина її все ще перебуває там, в чорній норі. Наприклад, її гарні зелені очі. Вони постійно сховані за темними окулярами.

Все закінчилось так, як закінчуються казки.

Аліна. В мене для тебе дві новини. Одна погана, друга хороша.
Я. Давай спочатку погану.
Аліна. Ти мені дуже подобаєшся.
Я. А хороша?
Аліна. Я завтра їду. Я знайшла свою маму. Вона в Болгарії.
Я. Болгарія, це круто! Там море, жовтий пісок.
Аліна. Я ніколи не була в Болгарії.
Я. Я теж.
Аліна. Одним словом. Я їду. …Якщо хочеш, можеш в мене щось попросити. На прощання
Я. Хочу побачити твої очі.

Вона мовчала хвилин п’ять. А тоді зняла окуляри. Глянула на мене. У неї були українські синьо-жовті очі. Це не метафора. Це двоколірні очі - загалом сині, але довкола чорних зіниць здіймається корона жовтого полум’я. Здалеку вони виглядають як зелені. Щоб побачити там окремо синій і жовтий кольори - потрібно зазирнути їй просто в очі. Але зробити це доволі важко.
Корона жовтого полум’я довкола чорної зіниці на синьому тлі.

Вона поїхала. Не залишила нічого. Ні телефону, ні імейлу, ні фейсбука, ні інстаграму. Думаю, вона знищила всі свої екаунти, коли сиділа в обложеному Маріуполі. Як я знайду її тепер, в тій Болгарії?

Вона поїхала.
Я довго ходив по нашому театру, обійшов усі місця, в яких ми з нею тусувалися. Проїхався у ліфті туди-сюди. Стало ще важче.

Я зайшов у кімнату, в якій жили переселенці. Важкий дух немитого тіла і затхлого одягу, запах дешевої їжі. День, але в кутку хтось хропе на матрасі. В іншому кутку темна тінь - якийсь дядько п'є чай. Щоразу як я сюди заходив - він мовчки сидів в тому кутку і пив чай. Він сидів там ще з лютого.
"Ти Аліну шукаєш?" - я аж здригнувся від звуку його голосу. І від звуку її імені.

Він розповів мені історію Аліни. Все те, що вона не хотіла розповісти мені.

Аліна приїхала з Маріуполя. Невисока, ніжна дівчина з синьо-жовтими очима, кольору українського прапора. Так, це не метафора. У неї справді двоколірні очі - загалом сині, але довкола чорних зіниць здіймається корона жовтого полум'я. Здалеку вони виглядають як зелені. Щоб побачити там окремо синій і жовтий кольори - потрібно зазирнути їй просто в очі. Але зробити це доволі важко. Аліна рідко дивиться комусь в очі.
Вона сиділа в Маріуполі майже місяць. Щоб виїхати звідти, вона пройшла фільтраційні табори, влаштовані росіянами. Там вона і загубила свою маму.
На пункті огляду її роздягнули догола. І хтось особливо пильний розгледів у неї ці очі.
Блядь, сказав він. Йобана сука! Пацани, зирьте - в цієї суки українські глаза.
Вона не хотіла, не могла показувати їм свої очі. Але мусила.
Всі дев'ятеро російських псів, які були в той момент на посту, зирнули їй в очі. Хтось тримав її руки зведені за спиною, хтось бив під ребра, щоб була слухняною, чиїсь брудні порепані пальці, жорсткі як наждачка, впивалися Аліні в шкіру і насильно розводили повіки, чийсь рот пускав їй в очі вонючий цигарковий дим.
Аліна плакала. Уявіть собі як це - плакати, коли в тебе насильно відкриті повіки. Це не плач, це стікання слізьми.

Пацани. Зирьте!
В цієї сучки українські глаза.
Ану йди сюда, уродка. Ти націоналістка йобана ти в пізду, тобі кінець, ти слишиш?
Пєтька, тримай ноги - три секунди.
Санька, тримай руки - три секунди.
Васьок, тримай за патли - дві секунди.
Сєня, тримай за сіські для надьожності - п'ять секунд.
Толян, дай їй в почку пару раз, щоб не дьоргалась - дві секунди.
Йобана фашистка. Ти як посміла глянуть на нас своїми українськими глазами? Щас ми їх тобі вирвем без наркоза. Можеш вибирати - ложкою чи пальцями. Одним пальцем. Молись, сука, щоб ложкою, бо так буде швидше.

Аліні пощастило. Поки російські солдати світили ліхтарями їй в очі, поки плювали липкою слиною їй в очі, поки царапали брудними пальцями її очі, мацали її груди і сідниці, вони досхочу натішилися і через півгодини викинули Аліну на вулицю. З цілими очима. Не знайшли ложки. Як сказав, один з них.

Вона лежала гола на холодній березневій землі, дивився своїми очима на світ і раділа. Довго лежала. Повз неї провели кілька великих груп чоловіків, які не пройшли фільтрацію. Їх розстріляли. Вона чула ці постріли не так далеко.
Потім вона встала, знайшла свій чи чужий одяг кинутий збоку.
її поставили в іншу фільтраційну чергу.
Маму вона так і не знайшла. Як вийшла з табору, як добиралася до української сторони, вже не дуже пам'ятала. Можливо, в неї були порушення пам'яті через те, що її часто били по голові.
Вже на українській стороні вона зрозуміла, що носить темні окуляри. Де вона їх знайшла, вона не пам'ятала. І великий чоловічий грубий светр.

що таке війна? це коли смерть стає звичною. коли люди гинуть на відстані витягнутої руки. ти можеш простягнути руку і торкнутися гарячого металу, холодного зсудомленого тіла, розпорошеної землі, підземного жука з металевим лобом. головне вчасно забрати руку.
що таке війна?
війна триватиме ще п'ять років - сказав хтось.
смерть стає звичною, чужа смерть.
діма і женя вважаються безвісті зниклими, хоча всі знають, що в будинок, де вони розмістилися, влучив фугас, пробив стіну і вибухнув, тіл не знайшли. тіл просто немає.
діма і женя вважаються зниклими безвісті.
той поїхав, той переїхав. та сидить, та не пише. той забув, та зникла. ті живі, ті мертві.
що таке війна? це то, куди йдуть люди, везуться машини, посилаються тепловізори, закидуються гроші. куди відходять люди. багато усього, воно зникає, вони зникають. це як різати мале порося, зливати кров у жертвенну посудину, кидати тіло у жертвенну яму. так треба. це зв'язує нас з богами. це робить нас живими. а хтось помре.
щовечора я ріжу порося пам'яті. ще тепле, мале, пискляве, дрижливе. живе. я ріжу його ножем моєї вразливості, щодня він стає гостріший. кидаю його в темну жертвенну яму. ще тепле, пискляве, вже мертве, вже жертва, вже не тут, а там, вже неіснуюче, вже вічне. як тінь. як дим.
вранці я бачу стовп диму за містом, новинні канали на телефоні мовчать про дим. його нема.
комендантська година, комендантська ніч, я і так вже не ходжу нікуди вечорами, ночами, червневими короткими сяйливими ночами.
війна ще триватиме п'ять років.
моє місто живе, переповнене людьми, усі п'ють червень, їдять життя і сидять ночами вдома. головне, вчасно кидати жертви.
вночі це місто - порожнє. темна магія, світла жертва. дивне життя, звична смерть.
витягнута рука в ніщо.
що таке ніщо?
це жертва.
що таке війна? це коли звикаєш до смертей. чужих.
всі звикнуть, рано чи пізно. війна триватиме, поки не закінчиться рано чи пізно. пізно чи рано. для когось пізно, для когось - рано, для когось в ранах, для когось пізно ввечері 5-го числа, о 22-46, запах сухої трави, остання думка - яка ж вона суха, ця трава.

різати порося пам’яті ножем відточеної вразливості.
ця весна була такою пахучою, такою світлою, крізь хмари диму. потім прийшло літо, таке пахуче, таке зелене літо. це весна, яку ніколи раніше не міг вловити, це літо, яке ніколи раніше не міг відчути. крізь хмари диму, крізь затиснені між зубами словами болю, словами-зубами, словозубами, словозубими тінями.
що таке ніщо?
ця війна триватиме ще достатньо довго, щоб звикнути до всього. до чужої смерті.
ця війна, ці ми, це літо, ці смерті, ці вони, це ніщо.
ця війна ще триватиме. люди мають померти. так не хочеться звикати. війна не питає.
що таке війна? що таке ніщо? вона триватиме ще п’ять років.

Через тиждень Аліна сама знайшла мене у телефонному месенджері і написала мені кілька слів:

“Тут добре. Море, пісок. Але мені бракує звуку сирени. І тебе, щоб слухати разом цю сирену.

Все-одно я вже, мабуть, ніколи не пробуджуся з цього кошмару”.

А потім відразу видалилася з месенджера.

Did I dream, you dreamed about me?
Were you here when I was full sail?
Now my foolish boat is leaning
Broken lovelorn on your rocks
For you sing
Touch me not, touch me not
Come back tomorrow
Oh, my heart
Oh, my heart shies from the sorrow
Well I'm as puzzled as the newborn child
I'm as riddled as the tide
Should I stand amid the breakers?
Or should I lie with death my bride?
Hear me sing
Swim to me, swim to me
Let me enfold you
Here I am, here I am
Waiting to hold you

Song to the Siren
by This Mortal Coil

Я, Бондаренко Андрій погоджуюся на публікацію п’єси “Лисиця темна як світла ніч” у вільному доступі в мережі Інтернет на сайті «Бібліотека сучасної драматургії»